

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ АДВОКАТОМ ПРАВА НА ЗАПИТ

Заборовський В.В.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного права

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

В даній роботі проведено дослідження правової природи адвокатського запиту як необхідного права для здійснення адвокатом своєї професійної діяльності. Аналізуються практичні аспекти реалізації цього права. Звертається увага на відсутність необхідності підтвердження процесуального становища адвоката для реалізації права на запит.

Ключові слова: адвокат, правова допомога, запит адвоката, адвокатська таємниця.

В данной работе проведено исследование правовой природы адвокатского запроса как необходимого права для осуществления адвокатом своей профессиональной деятельности. Анализируются практические аспекты реализации этого права. Обращается внимание на отсутствие необходимости подтверждения процессуального положения адвоката для реализации права на запрос.

Ключевые слова: адвокат, правовая помощь, запрос адвоката, адвокатская тайна.

In this paper the research the legal nature of lawyers' request as a necessary law for a lawyer of their professional activities. Examines the practical aspects of implementing this law. Attention is drawn to the need to confirm the absence of procedural provisions of the lawyer for the right to request.

Keywords: lawyer, legal aid, request a lawyer, attorney secrets.

В період розвитку в Україні ринкових відносин, а також у зв'язку з підвищення правосвідомості громадян виникає гостра необхідність в забезпеченні надання різним особам кваліфікованої правової допомоги. Цим визначається значення права на юридичну допомогу в системі прав людини та громадянина, його вплив на розвиток суспільних відносин в сучасних умовах.

Проблема надання адвокатами професійної правової допомоги, зокрема щодо реалізації ним права на запит завжди була актуальною та була предметом досліджень багатьох сучасних науковців. Серед вчених, які досліджували окремі аспекти даної проблеми, доцільно виокремити праці Подосиннікової Л.А., Токарева Г.В., Хабібуліна В.М., Чебаненко А.М. та інші.

Для розкриття питання про проблему реалізації адвокатом права на запит, автор ставить перед собою завдання провести аналіз правової природи адвокатського запиту, дослідити практичні аспекти щодо реалізації цього права, зокрема щодо самої процедури його подання та строків отримання відповіді на запит адвоката.

Одним із найбільш важливих та абсолютно необхідним для адвоката як представника особи в цивільному процесі є його право на адвокатський запит, без

якого значно утруднюється або взагалі є неможливим надання кваліфікованої юридичної допомоги. Такий зв'язок проявляється в тому, що не виконання або неналежне виконання представником конкретної особи в тій чи іншій цивільній справі своїх процесуальних прав та обов'язків, значною мірою залежить від обсягу відомостей, якими володіє адвокат, та які можуть використовуватися як докази для підтвердження позицій свого клієнта. А формування належної та допустимої доказової бази є одним із основних чинників одержання позитивного результату по конкретній справі.

Так, відповідно до ч.2 ст.27 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), особи, які беруть участь у справі позовного провадження, для підтвердження своїх вимог або заперечень зобов'язані подати усі наявні у них докази до або під час попереднього судового засідання, а якщо попереднє судове засідання у справі не проводиться - до початку розгляду справи по суті. При цьому, ст.119 ЦПК України, в обов'язковому порядку передбачає необхідність додання до позовної заяви документів, що підтверджують обставини, на яких позивач обґрунтовує свої вимоги, а не додержання цього положення тягне за собою можливість залишення заяви

без руху.

А тому, одним із основних способів отримання адвокатом як представником особи доказового матеріалу по справі є реалізація ним свого права на запит. Дане право передбачене п.3 ч.1 ст. 6 Закону України “Про адвокатуру” [1], який передбачає право адвоката запитувати і отримувати документи або їх копії від підприємств, установ, організацій, об’єднань, а від громадян - за їх згодою. Слід відмітити, що ст. 6 даного Закону не тільки передбачає право адвоката на збирання відомостей про факти, які можуть бути використані як докази в цивільних справах, а встановляє коло таких відомостей, із зазначенням винятку щодо тих відомостей, таємниця яких охороняється законом (п.4 ч.1 ст. 6 Закону України “Про адвокатуру”). Так, відомості, що становлять, наприклад, державну таємницю, банківську таємницю не можуть бути об’єктом адвокатського запиту, оскільки спеціальним законодавством досить чітко наведено коло осіб, які мають право на отримання таких відомостей. До них, зокрема, можуть належати і органи прокуратури, внутрішніх справ, податкової інспекції, і в даному випадку слід погодитися з твердженням Чебаненко А.М., який вказує на прикрий факт того, що ці органи наділені можливістю отримувати зазначену інформацію, а адвокатура, основною функцією якої і є захист прав і інтересів клієнта, позбавлена такого права [2, с.25].

Слід зазначити, що одним із нормативно-правових актів, що регулює це право є Указу Президента України «Про деякі заходи щодо підвищення рівня роботи адвокатури» [3], в п.9 якого зазначено, що органи виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, керівники підприємств, установ і організацій повинні сприяти реалізації права адвокатів збирати відомості про факти, які можуть бути використані як докази в цивільних, господарських, кримінальних справах і справах про адміністративні правопорушення, надавати безоплатно відповідні відомості та копії документів за запитом адвокатів та адвокатських об’єднань у справах, що перебувають у їх провадженні.

Основним позитивом цього Указу є вказівка на безоплатну форму надання такої інформації (про що не вказано в згаданому Законі України “Про адво-

катуру) та зазначення досить чіткого кола осіб, що зобов’язані сприяти реалізації адвокатами наданого їм права.

Але слід відмітити, що вищевказані особи, інколи відмовляють у наданні запитуваної інформацію, посилаючись на необхідність вказівки в інтересах якого клієнта адвокат звертається із запитом на отримання інформації, а у підтвердження цієї обставини просять направити їм, наприклад, договір адвоката з клієнтом про надання правової допомоги. А тому як в теорії, так і на практиці залишається дискусійним питання про необхідність підтвердження процесуального становища адвоката щодо конкретної справи, шляхом, наприклад, наданням разом із запитом ордеру або копії договору про надання правової допомоги. В даному випадку автор притримується думки тих науковців, які вказують на безпідставність таких вимог і про неможливість надання таких копій договорів [4, с. 163; 5]. Такий висновок автор робить виходячи насамперед із положень ст.9 Закону України “Про адвокатуру”, в якій зазначено, що адвокат зобов’язаний зберігати адвокатську таємницю, предметом якої є питання, з яких громадянин або юридична особа зверталися до нього, а всі основні умови щодо прийнятого від клієнта доручення, якраз і відображені в договорі про надання правової допомоги. А надання адвокатом такої копії “було б прямим порушенням правила збереження адвокатської таємниці з його боку” [6, с.41].

Крім того, підтверджувати запит не є необхідним, оскільки в даному випадку адвокат реалізує безпосередньо надане йому законом право на отримання інформації, і не повинна розглядатися як конкретна дія в інтересах того чи іншого клієнта. До того ж у випадку зловживання адвокатами як представниками інтересів клієнтів в цивільних справах своїми правами, до них може бути застосована дисциплінарна відповідальність, аж до позбавлення статусу адвоката.

Слід також відмітити про наявні і інші недоліки щодо реалізації вказаного права, зокрема щодо встановлення чіткого строку на відповідь на такий запит та відповідальності за порушення цього права, які слід чим швидше усунути для повноцінної реалізації адвокатами своїх функцій щодо представництва і захисту інтересів своїх клієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про адвокатуру: Закон України від 19 грудня 1992 року № 2887-ХІІ // ВВРУ. – 1993. – № 9. – Ст. 62.
2. Чебаненко А. М. Запит у справі - важлива складова частина діяльності адвоката // А. М. Чебаненко // Адвокат. – 2003. – №03. – С. 24-25.
3. Про деякі заходи щодо підвищення рівня роботи адвокатури, Указ Президента України від 30 вересня 1999 року №1240/99 //Офіційний вісник України. – 1999. – №39. – Ст.37.
4. Хабібুলін В. Предмет адвокатської таємниці / В. Хабібুলін // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – №5. – С. 163-165.
5. Подосинникова Л.А. Адвокатский запрос как основная форма истребования адвокатом доказательств при оказании квалифицированной юридической помощи [Електронний ресурс] // Право и жизнь. – 2009. – №5 (131). – Режим доступу до статті:
6. <http://www.law-n-life.ru/arch/131/131-18.doc>
7. Токарев Г. В. Проблеми реалізації права адвоката на запит інформації (ст.6 чинного Закону України «Про адвокатуру») / Г. В. Токарев // Адвокат. – 2005. – №11. – С. 40-45